

José Luis Sampedro ou da salvífica recreación na literatura

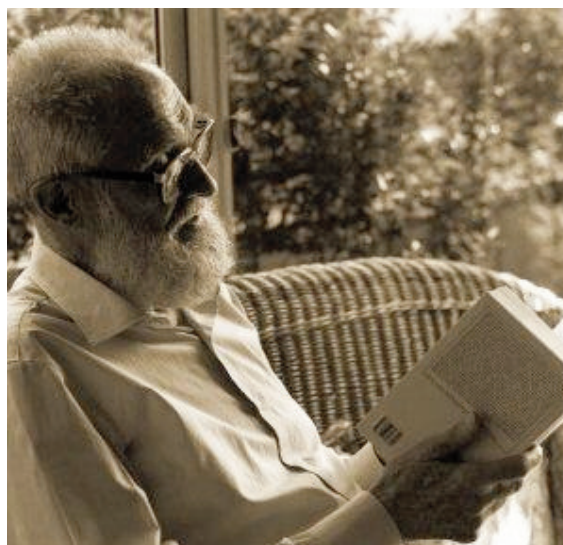
*Non vin aquí a facer retórica, nin literatura... Vin aquí a vivir,
a vivir cando se me está acabando a vida
e, por tanto, a gozala máis.*

J. L. Sampedro

Ricardo PICHEL GOTÉRREZ
Universidad Complutense de Madrid

Humanista, escritor, docente e economista de orixe catalá (Barcelona, 1917), José Luis Sampedro reflicte na súa obra unha louvanza á vida, ao amor e á tolerancia, ao tempo que profesa cunha lucidez e sensatez abraiantes o seu humanismo crítico respecto á decadencia moral e social occidental, ao neoliberalismo e ás ineluctábeis eivas do capitalismo extremo. Entre as súas obras literarias, aínda que xa comeza a escribir desde finais da Guerra Civil (*La Estatua de Adolfo Espejo*, 1939; publicada en 1994), salientamos aquí aquelas novelas a partir das cales comezou a conseguir grandes éxitos, como *Oc-tubre, octubre* (1981), *La sonrisa etrusca* (1985), *La vieja sirena* (1990), *Real sitio* (1993), *El amante lesbiano* (2006) ou *La senda del drago* (2006). Como ensaísta, cómpre destacarmos *Realidad económica y análisis estructural* (1959), *Las fuerzas económicas de nuestro tiempo* (1967), *Conciencia del subdesarrollo* (1973), *Escribir es vivir* (2003), *El mercado y la globalización* (2003), *Sobre política, mercado y convivencia* (2006, con Carlos Taibo), *La ciencia y la vida* (2008, con Valentín Fuster e Olga Lucas), *Eco-nomía humanista. Algo más que cifras* (2008), *Reacciona* (2011), prólogo á versión española do *Indignez-vous!* de Stéphane Hessel (2011), *La inflación* (2012, con Carlos Berzosa), etc.

Doutor Honoris Causa polas universidades de Sevilla (2009) e Alcalá (2012), José Luis Sampedro foi un honroso merecedor de distintos galardóns e recoñecementos nos últimos anos. En 2010 recibiu o Premio Internacional Menéndez Pelayo na súa XXIV edición e o Consello de Ministros outorgoulle a Orde das Artes e as Letras de España pola súa sobresaínte traxectoria literaria e

polo seu pensamento comprometido cos problemas do seu tempo. En 2011 recibiu o Premio Nacional das Letras Españolas. En 2012, entre outros recoñecementos, foi nomeado *Escritor Galego Universal* pola Asociación de Escritores en Lingua Galega e recibiu unha sentida homenaxe no seo da UCM dentro do extenso programa da II Semana Complutense das Letras. Como participación nesta última actividade, fixemos unha tradución ao galego¹ de tres textos inéditos até o momento de José Luis Sampedro. No libro-homenaxe presentado alí pódense consultar os orixinais do escritor², así como unha nutrida escolma de versións traducidas a outras linguas, en recoñecemento ao carácter universal da obra e da humanidade do noso protagonista.

¹ Agradezo as suxestións de Lorena Domínguez Mallo.

² *José Luis Sampedro en mil y una lenguas* (Coords. José Manuel Lucía Megías e Begoña Regueiro Salgado, UCM, abril de 2012), pp. 13-15.

CANCIÓN DE APRENDIZAXE

Sexa Ulises o teu guía
ao viaxar pola túa vida, compañeiro;
taponas os teus oídos contra toda serea,
amárrate ao duro mastro da túa barca
e obediente ao teu compás secreto,
pon rumbo á aventura irrenunciábel:
a viaxe cara a ti mesmo.

CREDO

Creo na Vida Nai todopoderosa
creadora dos ceos e da Terra.
Creo no Home, o seu avanzado Fillo
concibido en afervoadada evolución,
progresando a pesar dos Pilatos
e inventores de dogmas represores
para oprimir a Vida e sepultala.
Pero a Vida sempre resucita
e o Home segue en marcha cara ao mañá.
Creo nos horizontes do espírito
que é a enerxía cósmica do mundo.
Creo na Humanidade sempre ascendente.
Creo na Vida perdurábel.
Amén.

NAVEGANDO ENTRE LIBROS

Navegastes algunha vez nun veleiro ao longo da costa, movidos por unha brisa maina que murmura nas velas, e vendo a pouca distancia como van aparecendo e ficando atrás os detalles do litoral? Estadades a ver unha praia cun círculo de casiñas, brancas e encarnadas, ao pé dun monte, mais dobrades un promontorio e o mundo cambia: é agora un alto cantil a pico sobre o mar con ourela de escumas embravecidas. E máis alá é un porto, guindastres alongados cara ao ceo, inmensos buques cargando... A vida esvara ante nós.

Pois ben, esa mesma experiencia, pero moito máis rica, máis chea de sorpresas, vívoa eu nas grandes librarías. Entro nunha e rodéanme os muros tapizados de andeis ategados de libros e, aínda que eles non se moven, o meu lento paso vai deixando atrás o universo das matemáticas e o da zooloxía, namentres se me ofrecen, en xenerosa variedade, os estantes de novelas estranxeiras, títulos algúns que coñezo, outros tan prometedores e suxestivos que gustaría de desembarcar neles, mesmo ao pasar aloumiño un volume, ábroo ao azar, case vou caer... mais é tan longa a miña viaxe, hai tantos horizontes ao redor que continúo! Agora navego con coidado, hei de sortear illotes que se alzan no meu mar: mesas rebordantes de libros con cubertas, fotos de autores, deseños atraentes... Non podo remedialo, cargo un libro no meu esquite e sigo, pois aí vexo relatos de viaxes, fotos exóticas, mapas reveladores, cargo con outro: un fermoso percorrido por Afganistán, as súas montañas nevadas ao fondo, as súas caravanas no deserto, as máis preciosas sedas sobre o áspero lombo de camelos; quedo con el, quedo con el! Así poderei viaxar cando queira a onde nunca podería ir sen este libro, porque uns salvaxes xa destruíron as súas belezas...

Esa navegación na librería, na miña carabela das descubertas, e esa conquista fácil doutros mundos, doutras vidas, que nunca coñecería sen o libro, é a forza, a maxia, a salvadora vivencia da lectura. Desde

que, na miña infancia, Salgari me levou a vivir entre os bucaneiros do Caribe, até agora en que podo asomarme ás mitocondrias e o seu discutido misterio nas células, mentres eu non perda os ollos nin a razón, a lectura encherá os meus desexos, provocará outros e descubrirame o que non sospeito dando á miña limitada vida física perspectivas innumerábeis.

Coitados os que se privan destas navegacións insubstituíbeis, indispensábeis, enriquecedoras! Abramos os seus ollos á lectura!